

Intramundi

‘Intramundi debería ser a obra que confirme Reigosa non só como un gran narrador, senón como un narrador de nós. Mágoa que saíse antes en castelán. ¿Será moito pedir que na vindeira ocasión confíe máis nos lectores que aquí ten, e cos que debería manter un diálogo constante que, non sei ben porqué, non acaba de callar?’

n

on sei o motivo, pero teño a impresión de que con *Intramundi*, Carlos Reigosa fai a aposta definitiva para consagrarse como autor de ficción. A súa é unha traxectoria que se desenvolveu pexada por dous factores: en primeiro lugar, a súa condición de xornalista, moi vencellado dende hai tempo á axencia Efe, sempre ocupando postos de responsabilidade, e que o condena –témome que de por vida– a esa ambigua identidade do que transita polo territorio das letras cun pé a cada lado desa difusa raia que separa o real do ficticio; en segundo lugar, a súa condición de pioneiro: inagurar alá polo ano 84 o xénero policial nunha literatura como a galega, tan precisada de reinventarse decote a si mesma para sobrevivir é algo que pasa factura, a factura de arrombalo a un prematuramente nese caixón de mortos no que a miúdo convertemos a historia da literatura, e a factura de vencellarnos –tamén de por vida– a ese fillo bastardo. No caso de Reigosa o bastardo chámase Nivardo Castro e, efectivamente, vería a súa vida prolongada xenerosamente polo escritor ó longo de varias novelas (*O misterio do barco perdido*, *A guerra do tabaco* e *Narcos*).

Empeñado en pulsar outras teclas literarias, Reigosa iría deseñando con prudencia un universo de seu, o seu particular Macondo, xa dende aqueles iniciais relatos de *Homes de Tras da Corda* (1982), saudados por un sector do público como o rexistro máis interesante dos ensaios por Rei-

gosa. Pois ben, quizais porque corren tempos de loitar contra a desmemoria, el tamén fai a súa particular achega a esta enxurrada colectiva de resistencia, e constrúe en *Intramundi* a memoria posible do seu particular paraíso perdido, mais tamén desoutros Intramundis que latexan espallados no mapa de Galicia. *Intramundi* é unha crónica particular do mundo de Tras da Corda, un mundo de fronteiras nidiamente definidas gracias á ausencia de comunicacións co exterior. Xa que logo, o empeño dun dos personaxes en construír unha estrada que os comunique coa sociedade explícase mellor no que esa estrada ten de simbólico: nela encárnase o futuro e o progreso, que Reigosa contempla sen prexuízos nin complexos. A estrada está connotada positivamente, non só polo que ten de obxectivo vital para Anxo Xesto ou de aglutinador da colectividade, senón como a única posibilidade de sobrevivir que se lle ofrece a *Intramundi* nun futuro no que eles pensaban que a memoria ía ser o paraíso do que nunca os poderían expulsar, e que –hoxe sabémolo xa– pode ser tamén a coiraza coa que protexer parte da nosa identidade.

A novela, que sobarda nun chisco as trescentas páxinas, está artellada en catro bloques temporais, que corresponden a 1928, 1936, 1948 e 1966. Xa que logo, un percorrido pola historia da xeración protagonista, ó abeiro da cal nos asomamos á biografía dos seus devanceiros e dos seus descendentes. Reigosa consegue con habelencia unha novela a cabalo entre a novela de personaxe (Anxo, Don Nazario) e a coral (os homes e mulleres de Tras da Corda), e propón tacitamente un modelo xenérico pouco explotado entre nós en tempos recentes, que el resolve sen reminiscencias a paradigmas resesos: refírome á novela de caci-que, da que *Intramundi* podería ser unha versión actualizada.

Todo isto desenvólvese vertebrado arredor dalgunhas historias secundarias que funcionan como vertebradoras da estrutura narrativa: a xa comentada teima da estrada, os amores de Anxo e Dolores, os abusos de Don Nazario, os esforzos que algúns dos que del dependen fan por fuxir da súa pouta esmagadora... e unha curiosa anécdota que é quizais o fio máis feble deste tecido argumental. Refírome á suposta descuberta da Arca de Noé –en realidade, os restos dunha embarcación celta– que se converte para o párroco Xosé Trabada nunha obsesión semellante á da estrada para Anxo Xesto. Porque, quizais sen eles mesmos per-



catárense, ambos obxectos representan o mesmo: a posibilidade de rescatar *Intramundi* de si mesmo, dos seus abafantes límites xeográficos e vitais. Dicia eu que é o fio máis feble porque a súa intrínseca dimensión fantástica canxa mal cos aspectos pseudodocumentais da novela –sobre os que voltarei axiña–, o que explica que Reigosa o abandone durante demasiadas páxinas, e que se decida a retomalo para anoalo definitivamente nun final que escora en exceso cara ó informativo e no que asoma o Reigosa xornalista, tan comedido en xeral e que só emerxera puntualmente: por exemplo, na enumeración miraculística das pp. 35 e 36, ou na intromisión dunha voz que se semella demasiado á do autor empírico e que se solapa coa do narrador no comezo da p. 150.

Mais a dimensión que progresivamente vai cobrando importancia na novela é a de documento posible da vivencia da guerra en *Intramundi*, nun crescendo moi logrado que vai dende o clima prebélico da campaña electoral das eleccións de febreiro do 36 ata a súa prolongación tentacular na actividade das guerrillas de Tras da Corda aínda a fins da década dos 40. Inevitablemente, esta faceta convértese no cerne da novela, sobre todo pola intensidade que se deriva do feito de que o narrador a contemple dende moi preto, e do reducido do seu campo de visión, que dota de extraordinaria intensidade ós feitos que nel se desenvolven. E logo, despois de todo iso, de tanta morte e tanta dor, o lento rexurdir dun país: os vieiros tortos dun franquismo que se encarreiraba, sen el mesmo sabelo, cara a unha modernidade só aprazable, mais nunca evitable. Esa crónica desprexuzada e antidogmática da agónica saída do tunel é un dos aspectos máis atraíntes e mellor resolto da novela.

Intramundi debería ser a obra que confirme Reigosa non só como un gran narrador, senón como un narrador de nós. Mágoa que saíse antes en castelán. ¿Será moito pedir que na vindeira ocasión confíe máis nos lectores que aquí ten, e cos que debería manter un diálogo constante que, non sei ben porqué, non acaba de callar?

d LORES VILAVEDRA